

KÖNYVSZEMLE

KŐBE ÍRT TÖRTÉNET ÉS INTERPRETÁCIÓ – HALMOS BALÁZS ÉS MARÓTYZ KATALIN ÚJ KÖNYVÉRŐL

Halmos Balázs – Marótyz Katalin

*Műemlék, rajz, kutatás – A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének felmérései és kutatásai a gyulafehérvári
Szent Mihály-székesegyházon 2000–2013*
BME OMIKK, Budapest 2015. 100 o.

Halmos Balázs és Marótyz Katalin könyve a magyar építészettörténet egyik legfontosabb emlékééről, az 1009-ben alapított gyulafehérvári püspökség székesegyházának építészetéről szól. A szerzők által elvégzett kutatásokat látványos építészeti rajzokkal bemutató kötetet kézbe véve több hazai templommonográfia idéződhet fel viszonyítási pontként, amelyek kijelölhetik e könyv kutatástörténeti helyét; ezek közt talán a regensburgi dóm kutatását reprezentáló kötet¹ és hazai bemutatója jelenti a legfontosabb előzményt. Bár hosszú idő telt el e nemzetközi szinten is példaadó regensburgi kutatás hazai megismerése óta, a módszertan – a *Bauforschung* (magyar kifejezéssel leginkább: történeti épületkutatás) – és ennek eredményei nagyon lassan váltak elfogadottá a magyar műemlékkutatásban. A szerzők munkássága e területen kiemelkedő: Halmos Balázsnak a Lázói-kápolnáról írt doktori értekezése az első hazai disszertáció e metodika szerint; a gyulafehérvári főszentély történetét tisztázó és a rokon tudományterületek képviselői által mintaszerűen elvégzett interdiszciplináris kutatást dokumentáló kötet² alakhú felméréssel készített rajzanyaga pedig Halmos Balázs és Marótyz Katalin érdeme. Mindezen kutatások mellett a szerzők további több mint egy tucatnyi publikációja jelöli ki a recenzeált kötet témáit és keretét.

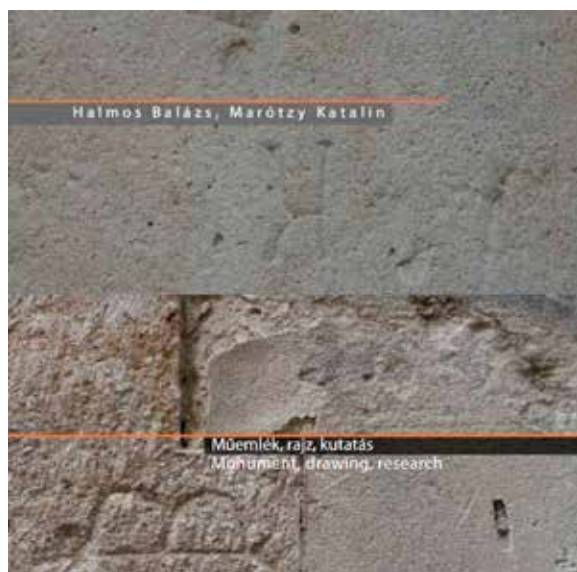
A *Műemlék, rajz, kutatás* című kötet a módszertan mellett tematikailag is felveti a párhuzam meglelhetőségét, hiszen a szerzők – a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészettörténeti és Műemléki Tanszék oktatói – által végzett kutatások jelentőségükben a regensburgi dómhoz mérhető, egyetlen álló Árpád kori püspöki székesegyházunk építéstörténetének tisztázásához járulnak hozzá fontos eredményekkel, a *Bauforschung* módszerének adaptálásával. A „Bauforschung” fogalmáról, tartalmáról a hazai és nemzetközi szakmai körökben ma is jelentős polémia folyik, a fogalomtisztázás szándékával jelentős publikációk születtek, többek közt Manfred Schuller és Ulrich Großmann szerzőségével. A téma a hazai épületkutatásról szóló diskurzust is meghatározta az utóbbi évtizedben.

¹ Manfred Schuller: *Der Dom zu Regensburg. Ausgrabung, Restaurierung, Forschung*. Schnell und Steiner, München–Zürich 1990 (3. kiadás).

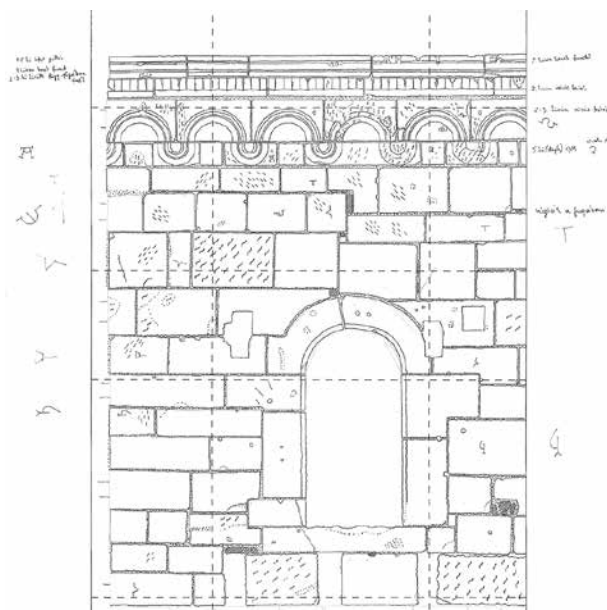
² *A gyulafehérvári székesegyház főszentélye*. Szerk. Papp Szilárd. Teleki László Alapítvány, Budapest 2012.

A BME OMIKK (Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár) kiadásában megjelenő kötet fókuszában az alakhű felmérésen alapuló történeti épületkutatás áll. Halmos Balázs és Maróty Katalin szándéka szerint ennek folyamatát, hazai alkalmazhatóságát és eredményességét történeti építészetünk e kiemelkedő emlékének több mint egy évtizeden át folyó kutatásával szemlélteti, a módszertanilag is jelentős munka keresztmetszeteinek és eredményeinek látványos bemutatásával.

A kötet címe elsőre nagy területek áttekintését sugallja, valójában a „műemlék, rajz, kutatás” fogalmi egysége azt a kutatói szemléletet fejezi ki, amely szerint a vizsgálódások elsődleges forrásaként az írott, ábrázolt dokumentumok mellett mindenekelőtt az épületen fizikailag érzékelhető szerkezetek, a leletek, „nyomok” kutatása áll. Az épület mint forrás olvasásának, interpretálásának médiuma a „rajz”, amely a módszertanban szintén fontos szerepet kap, mint elsődleges dokumentációs eszköz.

A kötet felépítésében is követhető ez a szándék. A szöveges részt, mint első fő egységet a rajzokat tartalmazó második fő rész követi. A két rész az ábrákra – „táblákra” – hivatkozás szoros és logikus kapcsolatán keresztül forr egybe. Az első részben a tíz fejezetre tagolt szöveg egymásra építve, egyenrangú – de önállóan is olvasható – szakaszokba szerkesztett, amelyek sorát a gyulafehérvári székesegyház történetének áttekintése nyitja meg, majd a „Bauforschung” módszertani áttekintése után a szerzők kutatási területeit reprezentáló, találóan megválasztott fejezetcímek alatt olvashatunk részletesebben a vizsgálatokról és az új eredményekről. Minden egyes szövegrészre jellemző a tömör és választékos fogalmazás, amely az érdeklődő olvasó igényeit éppúgy kielégíti, mint a részletekre és az érvelésmódra érzékeny beava-

tott szakemberét – elsősorban a lényegre koncentrálóan teljes és gazdag szakirodalmi apparátus használatával. A szakirodalomban szereplő munkák több mint egy évszázad tudományos eredményeit reprezentálják a legfrissebb eredmények bemutatásáig, amelyben jelentős számban szerepelnek a szerzők cikkei is.

A kötetben közreadott új tudományos eredményeket több szempont, kontextus szerint méltathatjuk. Talán a legfontosabb érték az elmélyült történeti szerkezetani ismeretekre alapozott interpretáció gondossága, a „köbe írt történet” feltárása és tudományos igényű rajzos dokumentálása. A könyv második részében közölt rajzok lenyűgözően szépek – könnyen elterelődhet a figyelem arról, hogy mennyi építészettörténeti kutatás, leletrögzítés és tudományos értelmezés nyúga állhat mögöttük. A színes jelrendszer segítségével bemutatott értelmezések/eredmények közérthetőek, amelyek alapján a székesegyház gazdag építéstörténete jelentősen bővül, periodizációs rajzokkal is gazdagodik.

A magyarral párhuzamosan szerkesztett angol szövegfordítás dicséretes, és megteremti annak lehetőségét, hogy – éppen e kötet által – az alakhű felmérésen alapuló hazai épületkutatás gyakorlatát az európai szakmai körök is jobban megismerhessék.

Dr. Krähling János
tanszékvezető egyetemi docens
BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszék